

41. SCREENINGOVÝ PROGRAM V ČR

Cílem screeningových programů je zvýšení časnosti zachytu zhoubných nádorů a přednádorových stavů, zvýšení podílu časných stadií malignit na úkor pokročilých stadií nádorových onemocnění a pokles úmrtnosti na tato onemocnění.

Screening karcinomu prsu: jedná se o organizované, kontinuální a vyhodnocované úsilí o časný záchyt zhoubných nádorů prsu u populace žen, které nepociťují žádné přímé známky přítomnosti karcinomu prsu.

- screening je prováděn z důvodů radiační ochrany a zabezpečení optimální kvality pouze ve screeningových centrech,
- screening je hrazen z prostředků veřejného zdravotního pojištění včetně případných doplňujících vyšetření z indikace praktického lékaře či registrujícího gynekologa
- **pro nerizikovou ženskou populaci od věku 45 let ve dvouletých intervalech**

Pro ženy s velmi vysokým rizikem vzniku zhoubného nádoru prsu existují speciální dispenzární programy. Pro ně je interval mezi jednotlivými vyšetřeními stanoven individuálně na základě míry rizika a dle věkové skupiny.

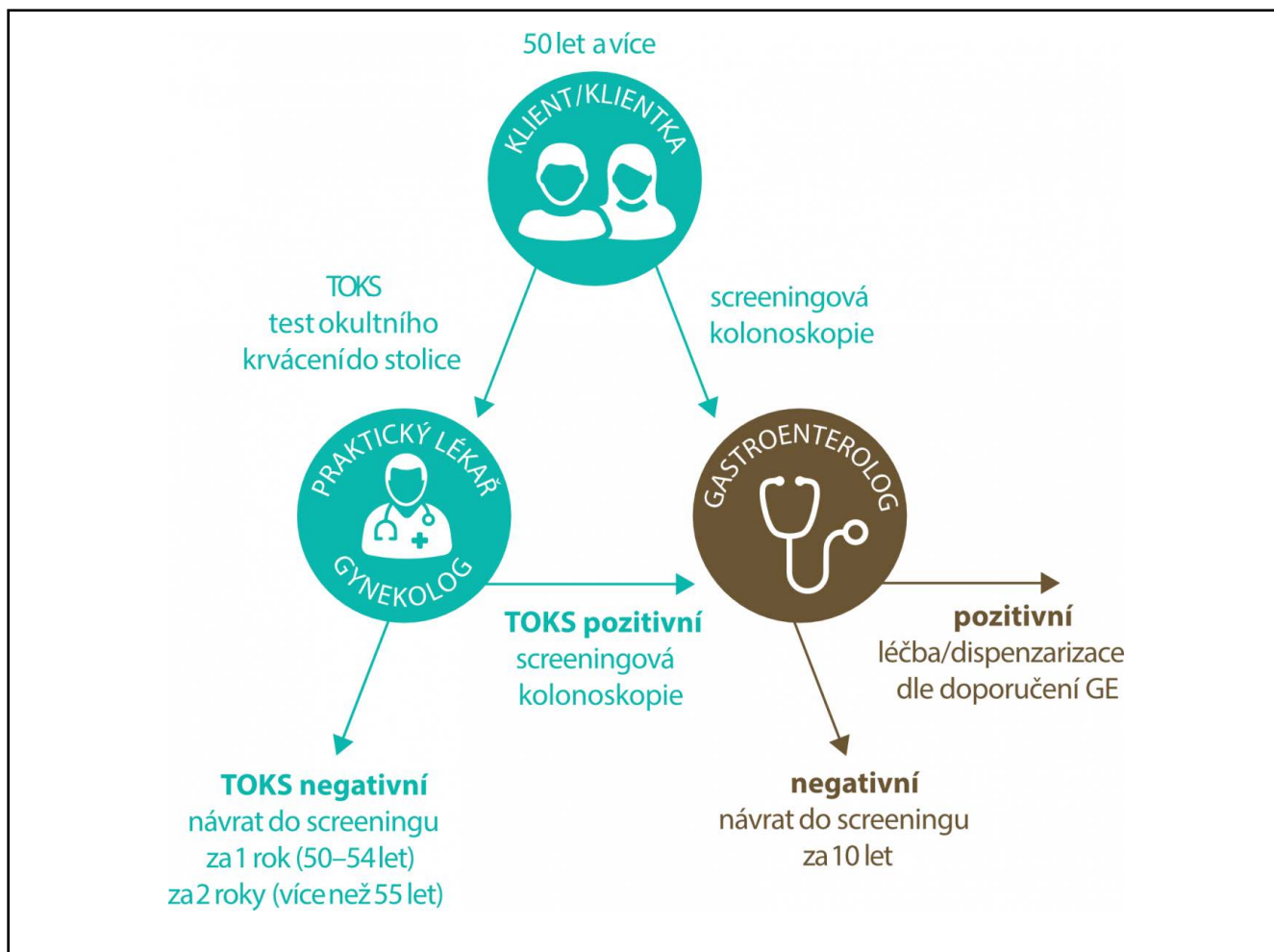
Ženy s vysokým rizikem vzniku zhoubného nádoru prsu:

- ženy se zárodečnou mutací genů spojených s vysokým rizikem vzniku karcinomu prsu (s mutací v genu BRCA1, BRCA2, p53, Lynchův syndrom aj.),
- ženy bez prokázané zárodečné mutace, u nichž je vzhledem k rodinné a osobní anamnéze empirické riziko vzniku karcinomu prsu vyšší než 20 % (riziko stanovuje genetik),
- ženy s histologickým nálezem atypické duktální a lobulární hyperplazie,
- ženy po radioterapii na oblast hrudníku, kterou prodělaly před 18. rokem věku.

Screening kolorektálního karcinomu

Jedinci zahrnuti do screeningového programu nesmí splňovat kritéria osoby s vysokým rizikem vzniku kolorektálního karcinomu – s pozitivní rodinnou či osobní anamnézou pro vznik kolorektálního karcinomu.

Screeningový test okultního krvácení do stolice (TOKS) či žádanku na kolonoskopii lze získat u praktického lékaře či gynekologa.

Screening karcinomu hrdla děložního

Screeningovým vyšetřením se rozumí cytologické vyšetření navazující na preventivní prohlídku u registrujícího gynekologa, které je hrazeno z prostředků veřejného zdravotního pojištění ženám 1× za rok. Na preventivní vyšetření karcinomu děložního hrdla v referenční laboratoři má právo každá dospělá žena.

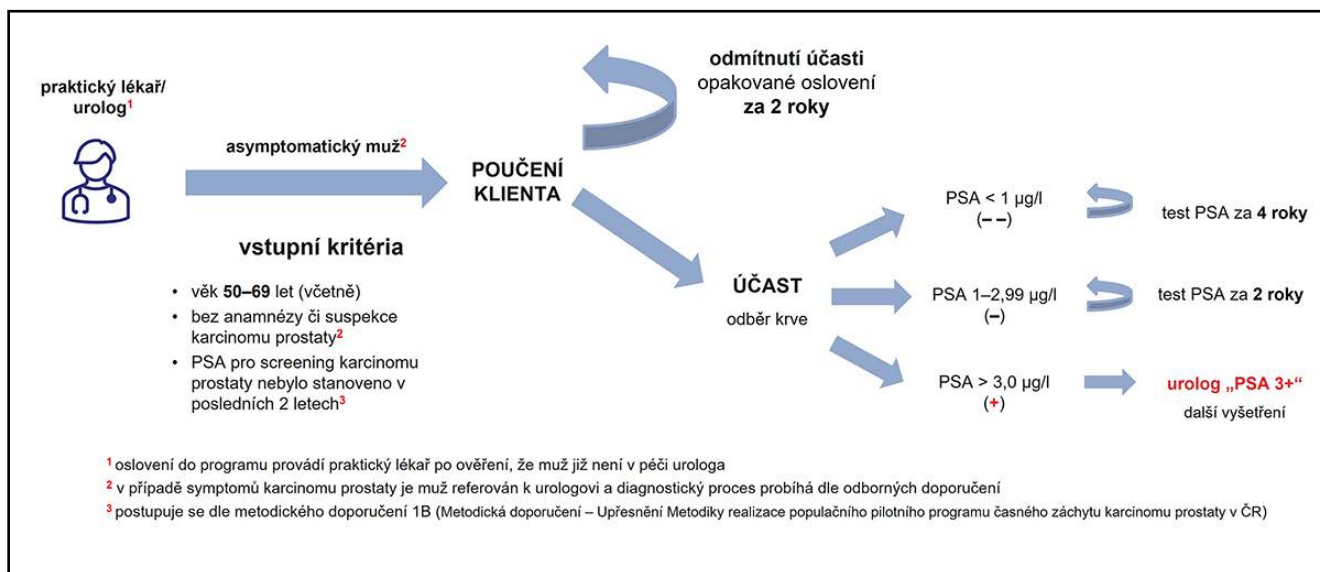
Screening karcinomu děložního hrdla je prováděn stěrem z děložního hrdla a následným nátěrem na sklo případně odběrem do tekutého media. Od 1. 1. 2021 je screeningové vyšetření doplněno o HPV test, který je v ČR hrazen ženám v 35., 45. a v 55. roce života v rámci preventivní gynekologické prohlídky.

Screening karcinomu plic

Od 1. ledna 2022 byl spuštěn screening karcinomu plic. Zaměřuje se na časný záchyt u rizikové populace silných současných či bývalých kuřáků. Program se týká klientů mezi 55 až 74 lety, kteří kouří dvacet „balíčkoroků“, tj. dvacet a více let dvacet cigaret denně (1 krabičku) nebo ekvivalent této dávky (jeden balíčkorok znamená, že člověk kouřil jeden rok jednu krabičku cigaret denně, nebo 2 krabičky půl roku, nebo půl krabičky 2 roky apod.). Součástí screeningu je pneumologické vyšetření, včetně vyšetření plicních funkcí, dále nízkodávkové (low-dose) CT a nabídka intervence odvykání kouření.

Screening karcinomu prostaty

Dne 1. 1. 2024 byl v ČR zahájen organizovaný screeningový program karcinomu prostaty. Je určen pro asymptomatické muže ve věku 50 až 69 let (včetně), kterým je u praktického lékaře nebo urologa odebrán vzorek krve na vyšetření PSA. Při vyšší hodnotě PSA následuje komplexní vyšetření urologem a eventuálně další došetření včetně MR prostaty.

Literatura:

Pro mamární screening: věstník č. 4/2010

Pro screening kolorektálního karcinomu: www.kolorektum.cz

Pro screening karcinomu hrdla děložního: věstník č. 9/2005

Pro screening karcinomu prostaty: www.prostascreeing.cz

Program časného zachytu karcinomu plic: <https://prevenceproplce.cz/>